

Over Hofleveranciers en Koninklijke bedrijven

Sommige bedrijven voeren het predikaat 'Hofleverancier' of 'Koninklijk'. Het predikaat 'Hofleverancier' stamt af van het predikaat 'Marchant du Roi' (Frans voor 'Koopman des Konings') dat in 1806 door Lodewijk van Napoleon in de Lage Landen werd ingevoerd. Bij het ontstaan van het Koninkrijk der Nederlanden (1815) voerde Koning Willem I het predikaat Hofleverancier in. Een hofleverancier was destijds iemand die aan het hof leverde en van een van de leden van het Koninklijk Huis het recht had gekregen dit predikaat te voeren. Omdat er in de jaren tachtig van de twintigste eeuw veel onduidelijkheid bestond over de vraag of bepaalde bedrijven het predikaat hofleverancier wel waardig waren, is er in 1987 een nieuwe wet ingevoerd die het gebruik van de predikaten Hofleverancier en Koninklijk regelt. Het predikaat Hofleverancier is bedoeld voor lokale en regionale voortbrengers van producten en diensten; het predikaat Koninklijk is bestemd voor grote Nederlandse ondernemingen. In essentie staan de predikaten voor kwaliteit, soliditeit en continuïteit van de desbetreffende onderneming.

In 1987 werden er uniforme regels ingevoerd voor het recht op gebruik van de predikaten. Veel bedrijven die zich voorheen Hofleverancier mochten noemen, verloren na 1987 het predikaat omdat zij niet aan de nieuwe criteria voldeden. Sinds dat jaar mogen alleen door koningin Beatrix geselecteerde bedrijven de benaming Bij Koninklijke Beschikking Hofleverancier voeren; overige leden van het Koninklijk Huis mogen sinds die tijd dit predikaat niet meer verlenen. Een uitzondering is gemaakt voor enkele bedrijven die het predikaat Hofleverancier mogen voeren uit naam van Z.K.H. prins Bernhard (zoals: Amstel Brouwerij te Amsterdam, Jacht- en Schietsportcentrum Dorhout Mees te Biddinghuizen, Schimmelpenninck Sigarenfabrieken te Wageningen en Biljartfabriek Wilhelmina te Amsterdam); bij het overlijden van de prins zullen deze rechten waarschijnlijk vervallen. In 1987 is er ook een uniform wapenschild voor voornoemd predikaat ingevoerd. Een Hofleverancier hoeft niet het Koninklijk Huis als klant te hebben; anderzijds is het zo dat een bedrijf dat daadwerkelijk aan het hof goederen levert, zich niet automatisch Hofleverancier mag noemen. De belangrijkste criteria voor het predikaat Hofleverancier zijn:

- Het recht kan alleen worden toegekend aan een onderneming die ten minste honderd jaar bestaat (bij voorkeur onder dezelfde naam). Over de ontstaansgeschiedenis moet duidelijke informatie verstrekt kunnen worden.
- De onderneming dient een vooraanstaande positie in haar bedrijfstak in te nemen en moet een lokaal of regionaal belang hebben. De bestuurders van de onderneming moeten 'van onbesproken gedrag' zijn.

- Het predikaat geldt voor vijftig jaar, daarna moet een zogenoemde 'bestendinging' worden aangevraagd. Ook bij de wijziging van de juridische structuur van de onderneming moet bestendinging worden aangevraagd.

Aanvragen voor het predikaat Hofleverancier kunnen worden ingediend bij de burgemeester van de gemeente waarin de onderneming is gevestigd. Via de commissaris van de koningin wordt het verzoek door de particulier secretaris van de Koningin afgehandeld. Begin 2004 waren er in Nederland 327 hofleveranciers geregistreerd. Enkele bekende hofleveranciers zijn Maison de Bonneterie te Amsterdam en 's-Gravenhage, Distilleerderij Hooghoudt te Groningen en Schoenfabriek H. Greve te Waalwijk.

Het predikaat Koninklijk is voorbehouden aan grote, nationaal of internationaal opererende bedrijven en verenigingen. Om in aanmerking te komen voor het predikaat Koninklijk dient de onderneming de Nederlandse economische nationaliteit te bezitten. Voor verenigingen geldt ondermeer dat zij niet het verspreiden van politieke, commerciële, religieuze of levensbeschouwelijke opvattingen tot doel mogen hebben. Het predikaat wordt slechts ter gelegenheid van een bijzonder jubileum verstrekt (honderd-, honderdvijftig-, honderdvijftig- etc. jarig bestaan). Het predikaat Koninklijk mag niet op producten worden gevoerd en een onderneming mag niet beide predikaten (Hofleverancier en Koninklijk) voeren. In 1991-1992 moesten bijvoorbeeld alle supermarkten van Albert Heijn het wapen van Hofleverancier dat zij op hun gevel voerden, verwijderen. De reden was dat het moederbedrijf Ahold het predikaat Koninklijk was verleend, vanwege het honderdjarig bestaan van Albert Heijn in 1987. Indien een bedrijf het predikaat Koninklijk mag voeren, mag het ook – bijvoorbeeld op zijn briefpapier – de koninklijke kroon afbeelden. Hoewel deze kroon enigszins gestileerd mag zijn, moet de hoofdband met vijf diademen duidelijk waarneembaar zijn. Bekende koninklijke ondernemingen zijn Koninklijke Auping (1888) en Koninklijke Wegenbouw Stevin/KWS (1901). Bekende koninklijke verenigingen zijn Koninklijke Schippersvereniging Schuttevaer (1849) en Koninklijke ANWB (1883).

In België kent men het predikaat 'gebrevetteerd Hofleverancier van België'. Deze titel kan worden toegekend aan een particulier of aan een onderneming. In tegenstelling tot Nederland moet er hier wel sprake zijn van leveranties aan het hof (over een periode van ten minste vijf jaren); slechts in bepaalde gevallen kan hiervan worden afgeweken. Het brevet Hofleverancier wordt in België voor een periode van vijf jaar toegekend en wordt in de regel stilzwijgend verlengd.

Bron

Riezebos, J., Riezebos, R., (2004), Verzamelde Merken (de betekenis van 3166 namen van producten en bedrijven verklaard) (met bijdragen van Ton den Boon). Sdu Uitgevers, Den Haag. *

Referentie(s)

Krogt, M.R. van der (2000), Een koninklijk gebaar (hofleveranciers in Nederland). Europese bibliotheek, Zaltbommel. *

* : Aanwezig in de EURIB-bibliotheek.